

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто традиційні підходи до навчання, наведено приклади сучасних підходів, описано їх основні принципи, наведено переваги та недоліки.

Ключові слова: Навчання, орієнтоване на учня, Активне навчання, Технологічна інтеграція.

Abstract

Traditional approaches to learning are considered, examples of modern approaches are given, their main principles are described, advantages and disadvantages are given.

Keywords: Learner-Centered Teaching, Active Learning, Technology Integration.

Вступ

Освіта завжди відіграла ключову роль у розвитку кваліфікованої робочої сили. Вона сприяє росту та розвитку будь-якого суспільства. За допомогою освіти відбувається передавання знань та навичок, а також, саме освіта відповідає за формування людського капіталу, який забезпечує впровадження технологічних інновацій та економічний розвиток країни. У сучасному освітньому середовищі, що швидко розвивається, перед викладачами, особливо з появою онлайн-курсів, постала проблема відставання від мінливих потреб і очікувань своїх студентів. Оскільки світ стає все більш взаємопов'язаним, традиційні підходи до викладання та навчання у вищій освіті мають розвиватися, щоб задовольнити потреби студентів XXI століття. Отже, вдосконалення існуючих технологій і методів навчання та викладання за допомогою нових інноваційних методів стає важливою потребою. Виникає потреба у виявленні прогалин в освітньому процесі та впровадженні інноваційних технологій і методів навчання, які можуть сприяти підвищенню продуктивності роботи студентів під час виконання різноманітних завдань [1, 3].

Результати дослідження

Традиційний підхід до викладання у вищій освіті зосереджений навколо передачі знань від викладача до студентів. Цей підхід робить значний акцент на лекціях, підручниках, іспитах тощо і стає пасивним і все більш нецікавим для студентів. У сучасному світі, де інформація є легкодоступною, подібний підхід дедалі більше відходить у минуле. Щоб підготувати студентів до викликів XXI століття, потрібно змінити підхід до викладання та навчання. Необхідно зосередитися на розвитку таких навичок, як критичне мислення, вирішення проблем і співпраця, а не на простому запам'ятовуванні інформації. Потрібно створити більш привабливий та інтерактивний навчальний досвід, який дозволить студентам застосовувати свої знання в реальних ситуаціях, що дозволить краще підготувати студентів до викликів, які чекатимуть на них у майбутньому. Проте, незважаючи на те, що традиційний підхід до викладання та навчання може бути застарілим у певному розумінні, все ще є аспекти, які є цінними та варті збереження. Зокрема, лекції все ще можуть бути ефективним способом ознайомлення з новими концепціями та створенням основи для розуміння матеріалу курсу. Однак, потрібно бути готовим відмовитися від тих аспектів традиційного підходу, які вже перестали бути ефективними. зокрема, потрібно відійти від концентрації на запам'ятовуванні та заучуванні напам'ять, а натомість, зосередитися на розвитку критичного мислення та навичок вирішення проблем. Також потрібно створити більш привабливий та інтерактивний досвід навчання, а не покладатися виключно на лекції та іспити [1-8]. Для прикладу можна розглянути декілька сучасних підходів до навчання.

Зокрема, це «навчання, орієнтоване на учня» (Learner-Centered Teaching) [9]. «Навчання, орієнтоване на учня» – це освітній підхід, який надає пріоритет потребам, інтересам і здібностям учнів. Центральним у навчанні, орієнтованому на учня, є концепція активного залучення студентів до освітнього процесу. Замість того, щоб бути простими одержувачами інформації, студенти беруть активну участь у навчальному процесі через інтерактивні дії, дискусії, групову роботу та

застосування знань у реальному світі. Така активна участь не лише покращує розуміння та запам'ятовування матеріалу курсу, але й розвиває почуття власності на навчання. Визнаючи, що студенти мають різноманітні стилі навчання, уподобання та походження, навчання, орієнтоване на учня, підкреслює важливість індивідуального досвіду навчання. Це може включати надання різноманітних навчальних матеріалів, пристосування до різних темпів навчання та потреб, а також надання студентам можливості брати на себе відповідальність за власний навчальний шлях. Підходи до орієнтованого на учня навчання забезпечують численні переваги як для учнів, так і для викладачів:

- покращена мотивація та залучення: сприяє розвитку внутрішньої мотивації, допитливості та почуття задоволення від результатів навчання;
- глибше розуміння та запам'ятовування: сприяє значущому навчальному досвіду, який виходить за рамки поверхневого запам'ятовування, що веде до глибшого розуміння, утримання та застосування знань;
- розвиток навичок критичного мислення: завдяки активній роботі з матеріалами курсу та спільним розв'язанням проблем розвиваються навички критичного мислення, креативність і аналітичні здібності, потрібні для досягнення успіху в XXI столітті;
- культивування звичок навчання впродовж усього життя: прищеплює любов до навчання на все життя та налаштованість на зростання, надаючи учням навички, ставлення та схильності, потрібні для постійного особистого та професійного зростання.

Проте, не дивлячись на цілий ряд переваг, даний підхід має і певні недоліки, до яких відносяться: потреба у високому рівні підготовки викладачів та їхній гнучкості, щоб пристосуватись до різноманітних учнів; потреба в постійному оцінюванні та коригуванні для забезпечення ефективного застосування методики.

Іншим, але не менш цікавим підходом є «Активне навчання» (Active Learning) [10]. «Активне навчання» – це навчальний підхід з залучення студентів до навчального процесу за допомогою різноманітних видів діяльності та досвіду, що вимагають від них активної участі, взаємодії з матеріалом курсу та застосування своїх знань. На відміну від традиційних пасивних методів навчання, таких як лекції та завдання з читання, активне навчання заохочує студентів стати активними учасниками власного навчального шляху. Цей підхід охоплює широкий спектр стратегій і технологій, що розроблені для сприяння глибшому розумінню, критичному мисленню та запам'ятовуванню змісту курсу. Активне навчання охоплює різноманітний набір педагогічних стратегій і технологій, кожна з яких спрямована на залучення учнів і стимулювання інтелектуальної допитливості. Ці технології служать каталізаторами для глибшого розуміння, критичного мислення та запам'ятовування змісту курсу, починаючи від спільних групових обговорень і розв'язання проблем, закінчуючи практичними експериментами та ініціативами взаємного навчання. Переваги активного навчання полягають у багатогранних підходах до освіти, який позитивно сприймаються учнями та викладачами:

- покращене залучення: залучення студентів до інтерактивних заходів, обговорень і практичного досвіду активне навчання привертає їхню увагу та підтримує їхній інтерес протягом усього процесу навчання;
- глибше розуміння: активна взаємодія з матеріалом курсу розвиває у студентів глибоке розуміння концепцій, яке виходить за межі розуміння на поверхневому рівні, щоб зрозуміти основні принципи та зв'язки;
- розвиток критичного мислення: активне навчання сприяє розвитку навичок критичного мислення, надаючи студентам можливість аналізувати інформацію, оцінювати докази та синтезувати знання для вирішення складних проблем;
- можливості для співпраці: групові обговорення, спільні проекти та взаємне навчання сприяють роботі в команді та комунікативним навичкам, готуючи студентів до спільних зусиль в академічній сфері та за її межами;
- актуальність у реальному світі: використовуючи реальні додатки та симуляції, активне навчання долає розрив між теорією та практикою, озброюючи студентів практичними навичками та знаннями, застосовними до їхньої майбутньої кар'єри.

Незважаючи на те, що переваги активного навчання очевидні, його ефективне впровадження потребує продуманого планування, педагогічних інновацій і відданості навчанню, орієнтованому на студента. Педагоги повинні приймати різноманітні педагогічні стратегії, використовувати технології

як засіб залучення та розвивати сприятливе навчальне середовище, яке сприяє дослідженню та відкриттям.

Ефективним підходом наразі є «Технологічна інтеграція» (Technology Integration) [11]. «Технологічна інтеграція» стосується використання технологічних інструментів, ресурсів і платформ для покращення досвіду викладання та навчання в освітніх установах. Це включає в себе використання різних форм технологій, таких як комп'ютери, планшети, інтерактивні дошки, освітнє програмне забезпечення, онлайн-ресурси та засоби цифрової комунікації в навчальній програмі для підтримки та збагачення процесу навчання. Метою технологічної інтеграції є не просто впровадження технології заради неї самої, а й використання її як засобу для більш ефективного досягнення освітніх цілей. Інтегруючи технології в навчання, можна створити динамічне та захоплююче навчальне середовище, що відповідає різноманітним стилям навчання, уподобанням і потребам. Інтеграція технологій у навчання надає безліч переваг:

- покращене залучення: інструменти освітніх технологій, такі як мультимедійні ресурси, інтерактивне моделювання та досвід віртуальної реальності, привертають увагу учнів і підтримують їхній інтерес до навчального процесу, формуючи культуру активного залучення та дослідження;
- персоналізований досвід навчання: інтеграція технологій дозволяє викладачам надавати персоналізований досвід навчання, адаптований до індивідуальних потреб, інтересів і здібностей студента. Адаптивні навчальні платформи, персоналізовані навчальні шляхи та диференційовані навчальні матеріали дають змогу учням навчатися у власному темпі та на власному рівні;
- можливості для співпраці: цифрові інструменти для співпраці, онлайн-дискусійні форуми та віртуальні навчальні спільноти сприяють співпраці та спілкуванню між студентами, сприяючи командній роботі, рівному навчанню та соціальній взаємодії як у синхронному, так і в асинхронному навчальному середовищі;
- доступ до ресурсів та інформації: освітні технології розширюють доступ студентів до великої кількості цифрових ресурсів, мультимедійного вмісту та інтерактивних навчальних матеріалів, які виходять за межі традиційного часу та простору. Онлайн-бібліотеки, цифрові архіви та відкриті освітні ресурси надають учням можливості для дослідження, відкриття та самостійного дослідження;
- зворотній зв'язок і оцінювання: технологічні інструменти оцінювання, механізми формування зворотного зв'язку та платформи аналізу даних дають викладачам можливість збирати в режимі реального часу відгуки про прогрес учнів, контролювати результати навчання та адаптувати навчальні стратегії відповідно до індивідуальних потреб учнів.

Хоча інтеграція технологій пропонує численні переваги для освіти, вона також представляє певні недоліки та виклики, в яких педагоги повинні ефективно орієнтуватися. Зокрема, незважаючи на широку доступність технологій, не всі студенти мають рівний доступ до цифрових пристроїв, підключення до Інтернету та технологічно насиченого навчального середовища. Цей цифровий розрив може посилити існуючі відмінності в освітніх можливостях і перешкодити справедливому доступу до якісної освіти для всіх студентів. Також, впровадження ініціатив з інтеграції технологій потребує належної інфраструктури, технічної підтримки та значних фінансових ресурсів.

Висновки

У результаті роботи було проаналізовано традиційні підходи до викладання матеріалів навчальних дисциплін. Також, було запропоновано та проаналізовано декілька інноваційних підходів до навчання та викладання матеріалу в закладах вищої освіти, описані їх основні принципи, наведено основні переваги та недоліки. Можемо стверджувати, що кожен із сучасних методів має свої особливості та переваги, проте жоден із них не можна назвати універсальним і таким, який може задовільнити будь-якого студента. Для отримання оптимального результату від навчання бажано застосовувати комбіновані методи, щоб охопити та залучити до навчання більшу частину студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Innovative Approaches To Teaching And Learning In Higher Education. URL: <https://elearningindustry.com/innovative-approaches-to-teaching-and-learning-in-higher-education>.
2. Senthilkumar, V., & Kannappa, R. (2017). Impact of Innovative Teaching and Learning Methodologies for Higher Educational Institutions with reference to Trichirappalli District. IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM), 19(7), 88-92. DOI: 10.9790/487X-1907028892.
3. Innovative Higher Education Teaching and Learning Techniques: Implementation Trends and Assessment Approaches. URL: https://www.academia.edu/80470137/Innovative_Higher_Education_Teaching_and_Learning_Techniques_Implementation_Tre

nds and Assessment Approaches.

4. Дембіцька, С. В., & Кобилянський, О. В. (2014). Педагогічні умови використання інтернет-технологій у процесі вивчення безпеки життєдіяльності. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», вип. 38, 310–315.

5. Кобилянський, О. В. (2013). Компетентнісний підхід до вивчення дисциплін циклу безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки. Луцьк: СХУ імені Лесі Українки, 7(256), 43–48.

6. Кобилянський, О. В. (2009). Особливості організації самостійної роботи студентів при вивченні безпеки життєдіяльності. Освіта Донбасу, 5(136), 34–42.

7. Кобилянський, О., & Дембіцька, С. (2014). Використання інтернет-технологій у процесі вивчення безпеки життєдіяльності. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, вип. 132, 61–65.

8. Кобилянський, О. В., & Кобилянська, І. М. (2014). Практичні аспекти формування компетентності фахівців. Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти, 6 (2), 120-124. КДПУ ім. В. Винниченка.

9. What is a learner-centered approach? URL: <https://samelane.com/blog/learner-centered/>.

10. Active Learning. URL: <https://teaching.cornell.edu/teaching-resources/active-collaborative-learning/active-learning#:~:text=Active%20learning%20methods%20ask%20students,words%20through%20writing%20and%20discussion>.

11. How to use technology in the classroom. URL: <https://drexel.edu/soe/resources/student-teaching/advice/how-to-use-technology-in-the-classroom/#:~:text=Integration%20of%20technology%20in%20education,actively%20engaged%20with%20learning%20objectives>.

Жарков Анатолій Володимирович – аспірант кафедри АІТ, факультет інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fkca.lakitjav@gmail.com.

Zharkov Anatoliy – graduate student of АІТ department, Department of Intelligent Information Technologies and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fkca.lakitjav@gmail.com.